

Jaarverslag van de secretaris

Jaarverslag van de secretaris

Bestuur

Het bestuur heeft in het verslagjaar negen keer vergaderd. Aan de orde kwamen de jaarstukken 2016 en de begroting 2018.

2017 is een bijzonder jaar geworden voor het Genootschap.

Allereerst heeft de Minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen een groot deel van de collectie tot beschermd cultuurobject aangewezen. Hieronder vallen de oudste collectie, verzameld tussen 1709-1804, en een groot aantal topstukken van verschillende afdelingen. Deze stukken zijn nu opgenomen in het register van nationaal beschermde stukken. De inspectie controleert deze stukken regelmatig. Er zijn richtlijnen voor de verplaatsing van stukken.

Het bestuur is buitengewoon verheugd over de aanwijzing. Er wordt een bijzondere waardering uitgesproken voor Erik van der Doe, Katie Heyning en de andere conservatoren die zich hier jarenlang voor hebben ingezet. Zonder hun niet aflatende hulp en inzet zou dit mooie resultaat niet zijn behaald. Het Zeeuws Genootschap zal begin volgend jaar hieraan aandacht besteden in de media en op de website.

Voorts is eind 2017 de projectaanvraag 'Collectie online' van het Genootschap bij de Stichting Dioraphte gehonoreerd. Het gevraagde subsidiebedrag van € 71.740,00 is geheel toegewezen. Dioraphte is een vermogensfonds dat goede doelen in binnen- en buitenland steunt op het gebied van wetenschap en onderzoek, sociale initiatieven, natuurbescherming, podiumkunsten en cultureel erfgoed. Eerder al (2007) heeft Dioraphte het project inventarisatie archeologische collectie van het Genootschap gefinancierd. Het project beoogt de oude collectie van het Genootschap, ondergebracht bij verschillende Zeeuwse behorende instellingen, in context online te presenteren en de oude dwarsverbanden virtueel terug te brengen. Voorwerpen van dezelfde schenker komen dan weer bij elkaar. De subsidie maakt het mogelijk dit te realiseren in 2019 als het Zeeuws Genootschap 250 jaar bestaat.

Wat de collecties betreft is beslist tot de acceptatie van diverse schenkingen van bijzondere objecten.

Dit jaar waren dat: een bijzondere kaart van het dorp Schoondijke, een zevental kinderboeken uit het begin van de vorige eeuw, het boek "De geschiedenis van het huis De Dry Clavers aan de Vlissingsestraat te Middelburg", geschreven door Françoise de Nooijer en Barend Puype, een aantal juridische werken uit de achttiende en negentiende eeuw, en een tweetal werken over landmeten. Onder de schenkingen bevindt zich ook een exemplaar van de Code Napoleon (Paris, 1810) en zeven fragmenten van vuurdoers, afkomstig uit het verdrongen land van Rilland. Daarnaast is dit jaar een mooie aankoop gedaan vanuit het fonds voor verzamelingen. Het is een bijzonder boekwerk, namelijk een in 1785 in Vlissingen gedrukt antwoord op een prijsvraag, in 1780 uitgeschreven door het Genootschap voor rekening van het Bataviaasch Genootschap. Deze verhandeling van de Franse ingenieur M. Garnier de St. Julien over de scheepvaart werd met goud bekroond. Van dit werk zijn verder

maar twee exemplaren bekend, één in de Bibliotheque Nationale te Parijs en één in de bibliotheek van de Amerikaanse Yale University.

In 2017 is ook voor het eerst sinds lange tijd weer een werk uitgegeven in de serie werken. Het gaat om "Het leven van Jezus in Veere en omstreken" met tekeningen van Reimond Kimpe, ingeleid en toegelicht door Lo van Driel.

Het 250-jarig bestaan in 2019 van het Genootschap kwam regelmatig aan de orde. De voorzitter maakt deel uit van de Stuurgroep Jubileum en heeft vergaderingen bijgewoond van de ten behoeve van het jubileum ingestelde werkgroepen en commissies, die hun plannen nader vorm hebben gegeven.

Voor het academisch jaar 2017-2018 is de aanstelling van Dr. H. Zuidervaart als fellow, in het kader van het fellowship van het Genootschap aan de *University College Roosevelt, met een jaar verlengd*. In dat kader heeft de heer Zuidervaart de tweede Blaaubeenlezing gegeven over "De interactie tussen wetenschappelijke liefhebbers en academici in het Zeeland van de 16^e tot de 19^e eeuw".

Op 10 september 2017 werd op landgoed 'Moesbosch' opnieuw een bijeenkomst georganiseerd, getiteld '*Conservatoren aan tafel*'. De leden konden daar met vragen en voorwerpen terecht bij de conservatoren. Na afloop heeft de heer Lo van Driel een lezing verzorgd over zijn boek "Het leven van Jezus in Veere en omstreken" en over Reimond Kimpe.

Op 3 november 2017 werd de *vrijwilligersmiddag* gehouden in het Zeeuws Museum als blijk van waardering voor alle mensen die zich inzetten voor het Genootschap. Alle vrijwilligers, alsmede de nieuwe leden van het Genootschap ontvingen daarvoor een uitnodiging.

Op 18 november 2017 werd weer de Genootschapsdag georganiseerd. Een aantal conservatoren van het Genootschap gaf een toelichting op de in het Zeeuws Museum, al waar de dag werd gehouden, tentoongestelde objecten uit de Genootschapscollectie, waarvan een aantal behoren tot collectie die is aangewezen tot beschermd cultuurobject.

Er zijn twee algemene ledenvergadering gehouden, te weten op 30 mei en op 21 november 2017. Na de ledenvergadering van 30 mei heeft drs Peter van Druenen, voorzitter a.i. van de Werkgroep Cultuurhistorie, een lezing geven met als titel 'De onstuimige relatie tussen Middelburg en Vlissingen (door de eeuwen heen)'. Na de ledenvergadering van 21 november heeft de uitreiking van de Roggeveenprijzen 2017 plaatsgevonden.

De Roggeveenprijs wordt door de werkgroep Cultuur Historie van het Zeeuws Genootschap elke twee jaar uitgereikt aan studenten die een Masterscriptie of een onderzoekspaper hebben geschreven over een Zeeuws cultuur-historisch onderwerp. Voorwaarde is dat de ingeleverde werkstukken positief werden beoordeeld aan een Nederlandse of Belgische universiteit.

In het bestuur hebben de volgende mutaties en benoemingen plaatsgevonden.

H.G. Joziasse trad af als thesauriër en de heer P. van Druenen trad als zodanig toe tot het bestuur. De Algemene Ledenvergadering heeft in haar ledenvergadering van 21 november 2017 besloten om de Genootschapspenning toe te kennen aan H.G. Joziasse wegens zijn grote verdiensten voor het Genootschap.

Administratie

De functie van administratrice werd wederom vervuld door J.F. Adriaanse.

Lidmaatschap/leden

Aan het begin van het verslagjaar telde het Genootschap 737 leden, met inbegrip van huisgenootleden. Er werden 37 nieuwe leden ingeschreven. In 2017 ontvielen de vereniging

14 leden door overlijden, te weten M.C.P. Huth-Duyvestijn, Dr. H.T. Planteydt, F. Wattel, Mevr. J.S. Beinema-Pars, P.E. Greven, P.A. Wilderom, Mw. A.M.L. Heering, Th.A. Vermeulen, Drs. J.P. Vaane, L.A. de Graaf, Drs. J.M.A. Kole, Ing. P. van Rooyen, Drs. M.M.L. de Rijcke, Drs. P.J. Smallegange. 42 Leden zegden het lidmaatschap op. Aan het eind van het verslagjaar telde de vereniging 718 leden, onder wie 24 huisgenootleden. Het ledental laat een gestage neerwaartse trend zien. In de afgelopen 25 jaar is het aantal leden meer dan gehalveerd. Het bestuur poogt om daarin verandering aan te brengen, onder meer door samen te werken met de Zeeuwse Connectie, een netwerk van Zeeuwen in en buiten Zeeland. Degenen die aangesloten zijn bij de Zeeuwse Connectie zullen een aanbod ontvangen voor een gratis kennismakingslidmaatschap van het ZG. Het bestuur hoopt dat dat leidt tot betalende leden. Ook heeft het bestuur een brainstormgroep ingesteld die zich gaat buigen over een promotie- en communicatieplan voor het Genootschap. En het Genootschap is inmiddels te volgen op Facebook en Twitter.

JAARVERSLAG VERZAMELINGEN KZGW 2017

Jaarverslag van de Coördinatiecommissie Verzamelingen over 2017

De commissie bestond in het verslagjaar uit mevr. drs. C.E. Heyning (voorzitter), mevr. drs. E.J.M. van der Geest, mevr. drs. V. Frenks en de heren P.J. Aarssen, drs. R.M. Rijkse en drs. H.J. Vader. In 2017 kwam de commissie vijfmaal bijeen. De bestuursvergaderingen van het Genootschap werden steeds bijgewoond door een der leden van de commissie. De voor- en najaarsvergaderingen van de conservatoren vonden plaats op 1 april en op 11 november 2017, daarnaast werden diverse werkbijeenkomsten georganiseerd die geheel gewijd waren aan het project Collectie Online. Tijdens deze bijeenkomsten werd intensief met de conservatoren gediscussieerd over de opzet van een collectie database op de nieuwe website, waarbij de dwarsverbanden tussen de verschillende verzamelingen weer zichtbaar gemaakt zouden kunnen worden. In december kwam het mooie bericht dat de subsidieaanvraag, die hiervoor bij de Stichting Dioraphte was ingediend, was toegekend. Begin 2018 zal daadwerkelijk met dit project begonnen worden.

Naar aanleiding van de succesvolle middag met de conservatoren 'aan tafel' werd op 10 september 2017 een vervolgsessie georganiseerd, deze keer op *Moesbosch* in Koudekerke. Helaas was tot teleurstelling van de conservatoren het aantal belangstellenden deze keer zeer gering. Daarentegen was de belangstelling van het publiek op de open Genootschapsdag in het Zeeuws Museum op 18 november groot. Tientallen mensen kregen die middag van een aantal conservatoren nadere inlichtingen over objecten uit de Genootschapscollectie in de nieuwe historische opstelling van het museum.

Aan de rubriek over de verzamelingen in het tijdschrift *Zeeland* werd door de conservatoren bij toerbeurt medewerking verleend. De digitalisering van de handschriftencollectie binnen het Metamorfoze-project vormde gedurende het hele jaar een punt van aandacht. Als eerste kwam het archief van het KZGW in de loop van dit jaar online op de website van het Zeeuws Archief (www.zeeuwsarchief.nl). De herziening van het *Vademecum* voor conservatoren werd afgerond. In overleg met de thesaurier van het genootschap werd een reiskostenregeling opgesteld. Met het inrichten van eigen mailboxen voor de conservatoren werd een begin gemaakt. Ook werd door de commissie uitvoerig

gediscussieerd over het nieuwe communicatieplan van het bestuur en werden de procedures voor nieuwe aanwinsten nog eens tegen het licht gehouden.

In dit kalenderjaar werden de inspanningen om delen van de Genootschapscollectie tot Beschermd Nationaal Erfgoed te laten verklaren na veertien jaar eindelijk gehonoreerd. Minister J. Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wees in augustus 2017 op grond van de Erfgoedwet 2016 delen van de collectie van het Genootschap aan als beschermd cultuurofgoed. De oudste collectie (verzameld voor ca 1804) en een aantal belangrijke objecten uit de verschillende verzamelingen zoals de kledingstukken van de Zwartvoetindianen die door Meinard Sprenger bijeengebracht werden en het wiel waaraan Michiel de Ruyter in zijn jeugd gedraaid zou hebben zijn tot nationaal erfgoed verklaard. In totaal gaat het om meer dan 300 stukken. Deze nationale erkenning benadrukt nog eens het belang van de collectie van het Zeeuws Genootschap. In Nederland is geen andere genootschapscollectie bekend waarin zowel het achttiende-eeuwse verzamelen in de breedte in de traditie van de Verlichting als het negentiende-eeuwse verzamelen volgens het ideaal van de Romantiek met de streekeigen cultuur als basis nog aanwijsbaar zijn. Op 14 december kwam een delegatie van de Erfgoedinspectie kennismaken en de consequenties van de wettelijke bescherming nader toelichten. In de conservatorenvergadering werd uitvoerig gesproken over de mogelijkheden aan deze nationale erkenning publiciteit te geven. Het project Collectie Online zal hierbij een belangrijke rol spelen. Besloten werd tevens te onderzoeken of het maken van korte you-tube filmpjes over de betreffende objecten haalbaar zou zijn.

Voor de verschillende nieuwe aanwinsten die in 2017 aan de verzameling werden toegevoegd zie de verslagen van de afzonderlijke conservatoren.

Kunst, kunstnijverheid en historische voorwerpen

De conservator, mevrouw drs. C.E. Heyning, bericht als volgt:

In het verslagjaar werd verder gewerkt aan de systematische depotcontrole in het Zeeuws Museum, dit jaar in samenwerking met mevr. M. Gossije, conservator historische voorwerpen. In 2017 stond het hout en aardewerk centraal. Als gevolg van deze controle kon een aantal ongenummerde objecten geïdentificeerd en genummerd worden, tevens werd informatie over de betreffende voorwerpen uitgewisseld met het Zeeuws Museum. Helaas moet gemeld worden dat een achttiende-eeuwse schoolplak (inv.nr. G2309) na uitlening door het Zeeuws Museum aan het Historisch Museum de Bevelanden verdwenen bleek. Deze schoolplak met rechte houten steel en ronde plak werd rond 1800 gebruikt door Cornelis Alegoed, die van 1789-1818 onderwijzer in Nisse was. Het strafinstrument werd het Genootschap in 1922 geschonken door P. Meijers, hoofd van de Openbare School in Nisse. De vermissing was aanleiding tot aanscherping van het protocol bij het uitlenen van objecten aan derden.

Veel tijd was dit kalenderjaar gemoeid met de administratieve afwikkeling van de beslissing van de minister een deel van de Genootschapscollectie als Beschermd nationaal erfgoed aan te merken. Aan verschillende instellingen en personen werden inlichtingen over de collectie verstrekt.

Handschriften

De conservator drs. R.M. Rijkse bericht als volgt:

Ook dit jaar was vol van Metamorfoze. In januari is het tweede gedeelte van de handschriften (de nummers 5000-8160) overgebracht naar het Zeeuws Archief. Daar is een eerstelijnsconservering uitgevoerd: droogreinen, vlakken, ezelsoren terugvouwen, scheuren repareren, gaten in het document opvullen etc.). Hierna is alles gedigitaliseerd. Deze werkzaamheden namen een groot deel van het jaar in beslag omdat het deze keer om omvangrijkere handschriften ging dan bij de eerste zending.

In december was deze klus geklaard. De herverpakking was gereed, de banden voorzien van zuurvrije omslagen en de doorlopende reeksen verpakt in passende dozen. Na een uitvoerige controle op volledigheid (zijn alle pagina's gedigitaliseerd), volgnummering (is de volgnummering binnen een inventarisnummer juist), inhoud bestanden (bevat het bestand de afbeelding die het volgens de bestandsnaam zou moeten hebben), scaninstructies (zijn de scaninstructies goed opgevolgd, zoals het wel/niet scannen van blanco pagina's en schutbladen), beeldtechnische aspecten (steekproefgewijze controle op de beeldkwaliteit) etc. zijn alle scans inhoudelijk goedgekeurd en eind 2017 verstuurd naar Bureau Metamorfoze in Den Haag. Die gaan vervolgens alle scans op inhoudelijke gronden beoordelen voordat ze hun definitieve goedkeuring geven. Een klus die een groot deel van het volgend jaar zal opeisen.

De scans van de handschriften zullen hierna in één keer online gezet worden. Dit om allerlei extra handelingen, met kans op fouten, te voorkomen.

Op 19 juli heeft uw conservator wederom een inspectieronde gehouden in het Zeeuws Archief om met eigen ogen de voortgang te aanschouwen.

Voorgesteld werd om het project uit te bereiden met de verzameling Ermerins-Wildschut, 1570-1795, ca. 2 meter. Hiervoor heeft Metamorfoze toestemming gegeven. Dit archief is afkomstig van Jacobus Ermerins (1725-1795), commies van 's lands magazijnen en gedelegeerd rechter te Lillo. Op 18 februari 1795 wordt hij baljuw van Veere. Zijn archief is in 1907 door C.J. Fokker aan het Genootschap geschonken (*Archief Zeeuwsch Genootschap*, 1907, p. XIII). Volgens Nagtglas (*Levensberichten* I, p. 187) zouden er vele nagelaten papieren van Ermerins bij diens vader C.J. Fokker berust hebben. C.J. Fokker's schoonvader, A.J.F. Egter, was een kleinzoon van Jacobus Ermerins). Een waardevolle toevoeging!

Ook werd voorgesteld, om de serie Handschriften van het Genootschap compleet te maken, de scans van een eerder gedaan Metamorfozeproject betreffende de collectie C.J.M. Nagtglas mee te nemen in de beschikbaarstelling.

Ook het Archief van het KZGW (berustend bij het Zeeuws Archief) is nu helemaal gedigitaliseerd. Na inhoudelijke controle door het Zeeuws Archief en technische controle door Metamorfoze staat dit gehele Genootschapsarchief sinds eind november op de site van het Zeeuws Archief: Archief KZGW, toegangsnummer 26 en vervolgens klikken op het gewenste inventarisnummer.

Eind van het jaar stonden de handschriften, verpakt in verhuisdozen, klaar voor retour vervoer naar de Zeeuwse Bibliotheek.

Het project ligt nog steeds op schema. Het eindverslag digitalisering en het eindverslag conservering is voorzien voor 1 oktober 2018, waarna in ons jubeljaar 2019 alles online zou moeten zijn.

Met deze digitalisering en beschikbaarstelling hoopt het Genootschap de toegankelijkheid van haar papieren erfgoed voor gebruikersgroepen te vergroten. Dankzij de conservering en zuurvrije berging bevindt de collectie Handschriften zich nu in een goede conditie. Om fysiek verval tegen te gaan wordt de inzage van dit materiaal beperkt. Toch zal de collectie ook in de toekomst, na overleg met de conservator Handschriften, toegankelijk blijven voor onderzoekers met specifieke vragen die met behulp van een digitale versie niet te beantwoorden zijn.

Vermeldenswaard is het feit dat uw conservator op 14 december een rondleiding heeft gegeven aan een delegatie van de Erfgoedinspectie. Ze wilden graag een aantal handschriften zien die op de lijst van beschermd nationaal erfgoed zijn geplaatst. Bij afwezigheid van mijn collega Paul Aarsen heb ik ook de boeken voor mijn rekening genomen.

De contacten met de Zeeuwse Bibliotheek, i.c. met conservator Marinus Bierens, verlopen in een prima sfeer.

Een bijzondere aankoop moet hier niet onbesproken blijven, al is het geen handschrift maar een boek dat ik in afwezigheid van mijn collega Paul (maar in goed overleg!) eind dit jaar heb aangekocht. Een echt topstuk voor de Zeeuwse boekbandencollectie, de ultieme kers op de slagroomtaart als het ware.

De titel luidt: Willem Lootens, *De 150 psalmen en gezangen voor de stem, orgel en clavecimbel* [Antwerpen,Middelburg] 1776. Het is een volledig gegraveerd psalmboek met de muziek in 161 koperplaten.

Maar wat het boek zo bijzonder maakt is de band. Een proeve van meesterschap van de Middelburgse boekbinder Jan Dane, van wie meer banden in de fraaie Zeeuwse bandencollectie zitten. Hij behoorde tot de Satisfactie-binderij, een 'noodnaam' afgeleid van de *Historie van de satisfactie...* (Goes 1777) waarvan het atelier er vele op bijzonder fraaie wijze heeft gebonden. Deze binderij was in bedrijf van 1760 - ca. 1804 en was wel de allerbelangrijkste in Middelburg in de 18de eeuw. Middelburg telde in die periode een aantal toonaangevende binderijen en was daarom, na Den Haag en Amsterdam, het belangrijkste centrum van luxueus vervaardigde boekbanden.

Het boek is een presentexemplaar voor Johan Adriaen van de Perre (1738-1790), vertegenwoordiger van de Eerste Edele, de Prins van Oranje (Willem V), in de Staten en Gecommitteerde Raden van Zeeland. Het is daarom rijkelijk met goudbestempeling versierd, met tenminste 235 bestempelingen van op zijn minst 15 stempels, met daarbij Van de Perre's wapenschild op de voor- en achterzijde. Het is gebonden in rood marokijn (fijn soort geitenleer, vooral bekend als kostbare omslag voor boekbanden) en de sneden zijn verguld en geciseleerd (voorzien van een laagje goud waarin ornamenten in reliëf zijn ingeslagen of ingedrukt). Bovendien zijn de schut- en dekbladen beschilderd met twee fraai gekleurde bloemen.

Drie Zeeuwen in één boek bijeen: Willem Lootens (1736-1813), componist en organist van de Nieuwe Kerk in Middelburg, die dit boek middels een fraai gegraveerde pagina opdroeg aan Johan Adriaen van de Perre, maecenas van kunsten en wetenschappen en actief in het Collegium Musicum. Tevens was hij vrijmetselaar en het aardige is dat Willem Lootens dat ook was, vandaar waarschijnlijk het alziend oog bovenaan de titelpagina als vrijmetselaarssymbool. Iets wat een opmerkelijk vroeg voorbeeld daarvan is. En de derde is dan onze meesterbinder Jan Dane (ca. 1725/1730-1783) die de opdracht van Willem Lootens aan Van de Perre nog eens extra luister bijzet met de rijke bandbestempeling.

Een waarlijk bijzonder presentexemplaar.

Zie ook het verhaal op de website van het KZGW, met foto's! <https://kzgw.nl/aanwinsten/>

Jaarverslag 2017 Conservator boeken.

De conservator, P.J. Aarssen, bericht als volgt:

Veel aandacht ging het afgelopen jaar uit naar het verzamelen van gegevens voor een proef met het project Collectie Online. Hiervoor werd een dertigtal boeken van de oudste collectie bekeken en gezocht naar gerelateerde gegevens zoals vermeldingen in literatuur, persoonsgegevens etc. Data uit het papieren archief van het Genootschap zoals eventuele schenker of de verwervingsdatum werden in een aantal gevallen aangeleverd door de hoofdconservator. Daarbij bleek in veel gevallen dat de eigendom van een boek niet altijd gemakkelijk te achterhalen is. Waar het duidelijk is dat het om een werk van het Genootschap gaat is dit (nog) niet altijd in de catalogus aangegeven. Tegelijk met het vullen van de database zal dit laatste de speerpunt voor het komende jaar moeten worden. Er werd ook meegewerkt aan het opstellen van het contract met en het programma van eisen voor het automatiseringsbedrijf dat de database gaat ontwikkelen.

De collectie werd in 2017 uitgebreid met een bijzondere aankoop en een aantal schenkingen.

Voor de verzameling werd een bijzondere aanvulling aangekocht getiteld: [Mémoire en réponse à deux questions sur l'art nautique, proposées en 1781, par la Société Zélandoise des Sciences ... présenté à mgr. le Maréchal de Castries par l'auteur, le 2 avril, 1784.](#)

Het is een antwoord op een prijsvraag die het Genootschap voor rekening van het Bataviaasch Genootschap in 1780 had uitgeschreven. Deze verhandeling van de Franse ingenieur M. Garnier de Saint Julien werd met goud bekroond. Hij liet deze met een voorwoord in 1785 zelf in Vlissingen drukken. Van dit werk zijn maar twee andere exemplaren bekend: één in de Bibliotheque Nationale in Parijs en één in Yale University.

Mevrouw van Dissel schonk naast een aantal juridische werken uit de negentiende eeuw ook de Schatkamer der Nederlandse oudheden; of woordenboek, behelsende Nederlands steden en dorpen, kasteelen ..., (Haarlem, 1737), met een aantal mooie illustraties. Ook een tweetal werken over landmeten in de zeventiende en achttiende eeuw: *Practijck des landmetens : leerende alle rechte en kromzydige landen ...* ghecomponereert door Johan Sems, ende Jan Pietersz. Dou, Amsterdam ca. 1620 en *Werkdadige meetkunst ...*, Leeuwarden, 1744. Dou maakte deze handleiding samen met zijn vriend Jan Sems die hij kende van zijn verblijf in Leiden en hun opleiding aan de door prins Maurits recent opgerichte ingenieursschool. Sems is de man achter de kaarsrechte grens tussen Drenthe en Groningen. Beide werken vormen een mooie aanvulling op de wat ondervertegenwoordigde exacte wetenschappen.

Van de schrijfster Françoise de Nooijer ontvingen we: *De Dry Clavers en bewoners : van eind 17^e eeuw tot 2017. De geschiedenis van een huis en zijn bewoners in Middelburg.*

Het familiefonds Hurgronje schonk: *Reislustige Zeeuwsche Regenten : de reis van Isaac en Paul Hurgronje, Paulus Ribaut en Johan Steengracht naar Londen in 1769, door Irene Storm van Leeuwen-van der Horst.*

Van de voorzitter van het Genootschap, Jhr. Mr. K.F.H. Schorer, ontvingen we een 7-tal fraai geïllustreerde kinderboeken uit het begin van de vorige eeuw. Het gaat onder andere om titels als *Hollandsche Kinderliedjes. London, 1917* met illustraties van H. Willebeek Le Mair, die ook een Engelse variant illustreerde; *Het Bloemenhuis. Utrecht, z.j.* met versjes en tekeningen van Rie Cramer; *Little Songs of Long Ago. London, 1912* met tekeningen van H. Willebeek Le Mair.

Conservator Herman Nijhuis schonk Het boek der Psalmen, nevens de gezangen bij de Hervormde Kerk van Nederland in gebruik, Haarlem, 1774. Dit boek, afkomstig uit de bibliotheek van de voormalige Christelijke Kweekschool te Middelburg, heeft in blindstempeling op het voorplat

Magistraat van Domburghuizen.

De controle van de verzameling pamfletten van na 1795 werd afgerond. Hierin werden weinig exemplaren gevonden die aan het Genootschap behoren.

Door de conservator boeken werd op 19 april ook deelgenomen aan "Met conservatoren aan tafel" in de buitenplaats Moesbosch. In tegenstelling tot het vorige jaar viel de opkomst tegen.

conservator Munten en Penningen

De conservator drs. K.-J.R. Kerckhaert bericht als volgt:

Het afgelopen jaar is een tot nu toe onbeschreven deel van de collectie beschreven namelijk de Vlaamse petits deniers. Hierbij bleek dat zich in de collectie minimaal twee exemplaren bevinden waarvan slechts vier exemplaren bekend zijn. Al deze munten zijn afkomstig uit het Zeeuwse kustgebied. Het gaat om twee munten van hetzelfde type met een omschrift dat gelezen kan worden als "Inbrich". De munten uit de Genootschapscollectie hebben een gewicht van 0,3 gram en zijn daarmee op Hollandse voet geslagen. Een artikel over deze munten is in voorbereiding.

verder vordert de determinatie en registratie van de muntencollectie gestaag. Op dit moment zijn alle munten uit de Volle Middeleeuwen gedetermineerd en geregistreerd. In het komende jaar zullen ook de Romeinse en Vroeg Middeleeuwse munten worden ingevoerd.

Jaarverslagen Naturalia 2017

Teneinde een betere inhoudelijke afstemming te bewerkstelligen, zijn de jaarverslagen van de diverse conservatoren geïntegreerd. Achtereenvolgens worden de jaarverslagen van de landzoogdieren (recent en fossiel), zeezoogdieren (recent en fossiel), mollusken (recent en fossiel), gesteenten en mineralen en de overige naturalia weergegeven.

Landzoogdieren (conservatoren J.P. Bekker en H.K. Loeff)

Voor de collectie landzoogdieren bestaat zowel nationaal als internationaal belangstelling. De conservator (J.P. Bekker) heeft veel tijd besteed aan het herinventariseren en waar nodig opnieuw rangschikken van de collectie. Ook begeleidde hij een aantal onderzoekers die het depot bezochten. Op 24 juli 2017 heeft Diego Alvarez-Lao, lector paleontologie aan de Universiteit van Oviedo (Spanje) onderzoek gedaan aan fossiele overblijfselen van hoefdieren. Jan Boshamer, vleermuisdeskundige te Den Helder, bezocht 24 juli 2017 het depot om de aanwezige vleermuissoorten te bestuderen. Meer onderzoekers bezochten het depot. De conservator (H.K. Loeff) begeleidde op 25-09-2017 Jan van der Made, Nationaal Natuurhistorisch Museum te Madrid, afd. paleontologie die in de collectie onderzoek verrichtte aan de herten- en runderbeenderen. De gegevens zullen onderdeel zijn van een later te verschijnen publicatie. Ook legde zij contact met Jelle Reumer, hoogleraar paleontologie aan de Universiteit van Utrecht, die voor een publicatie op zoek was naar topstukken in de KZGW collectie. De kaak van de *Anancus arvernensis* (mastodont van Auvergne) met kies zal worden opgenomen in zijn boek dat in 2018 uit zal komen.

In het verslagjaar heeft de conservator (H.K. Loeff) veel tijd besteed aan onderzoek naar de in de collectie aanwezige menselijke schedels. Zo bleek dat niet alle schedels die De Man in Zeeland verzameld had, in de Tweede Wereldoorlog verloren zijn gegaan. Een aantal is bewaard gebleven in het Instituut voor Anatomische Pathologie van de Universiteit Leiden. Voor de schedel van een in Middelburg overleden man (NHG60095) met het opschrift 'Neger' heeft het onderzoek geleid tot een publicatie in *Zeeland*. Tussendoor is nog gezocht naar de huidige verblijfplaats van de hollenbeerschedel die sinds begin jaren '80 vermist is. Deze is helaas niet teruggevonden en alle sporen lijken dood te lopen.

Aan de voorbereidingen voor een tentoonstelling in Zierikzee, ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan van het Genootschap, werd door haar ook veel tijd besteed.

Zeezoogdieren (conservator M.E.J. Bosselaers)

Op 15 juli werd de jaarlijkse bottenvistocht met de ZZ10 op de Westerschelde gehouden. De familie Schot verdient onze grote dank voor het ter beschikking stellen van het schip. Er werd gekord iets ten oosten van Terneuzen, in de put bij De Griete. Opgevisst werden onder meer een erg zeldzaam en vrij goed bewaard gehoorbot (perioticum) van een zeer primitieve vinvisachtige (*Parietobalaena*), uit het midden-Mioceen (ca. 15 miljoen jaar oud). Gehoorbotten van walvissen zijn zeer kenmerkend en op basis van dit type bot kunnen we bepalen welke soorten walvissen er vroeger in onze streken voorkwamen. Ook bijzonder is een ribfragment van een soort zeekeet uit het Oligoceen (uit het Rupeliaan, 34 tot 28 miljoen jaar oud). Botten van zeezoogdieren uit het dit tijdvak, het Oligoceen worden maar zelden aangetroffen. Het bot is afkomstig uit de Boomse klei, die op de bodem van de put bij De Griete dagzoomt. Verder visten we uit hetzelfde tijdperk ook nog een ribfragment van soort zeeschildpad (aff. *Cheloniidae* sp.) op. Bij het fossiliseren is het bot volledig gepyritiseerd; het botmateriaal is daarbij volledig vervangen door pyriet (ijzerdisulfide; FeS_2), wat zo zeldzaam is dat de conservator het nooit eerder gezien had. Daarnaast werden nog een aantal interessante schedelfragmenten van walvissen opgevisst. Het opvallendste schedelbot was afkomstig van een vrij grote soort noordkaper. Botten van deze groep walvissen zijn niet zo algemeen en dit bot is opvallend goed bewaard gebleven. Een overzicht van alle opgevisste botten is te vinden in bijlage 1.

Mollusken (conservatoren F.A.D. van Nieulande en H. W. Nijhuis)

Tijdens de bottenvistocht is ook een aantal mollusken (schelpen) opgevisst, meest fragmenten; een mooie gave platte klep *Pecten complanatus* was deze keer het topstuk. Voor een volledige lijst, zie bijlage 2.

Het Genootschap ontving ten geschenke van de heer Lex Kattenwinkel voor de Genootschapscollectie tien exemplaren van de fossiele schelp *Laevastarte quiespacis* 2013 Moerdijk & Pouwer, gevonden op het strand van Baarland. Deze schelpensoort is genoemd naar 'Vrederust', een (oorspronkelijk Zeeuwse) instelling voor geestelijke gezondheidszorg te Halsteren (Noord-Brabant). De schelpen (typen) waar de soortnaam nu aan verbonden is, zijn afkomstig van een boring in 2015 bij Baarland (boring B49B0173, laag 34 80.50-90 m onder maaiveld).

Ook ontving de conservator (F.A.D. van Nieulande) van Richard Bleijenberg (gids voor de groeve De Kauter, Nieuw-Namen) ter plaatsing in de Genootschapscollectie twee uitzonderlijk fraaie en wetenschappelijk zeer interessante zee-egels *Echinocardium cordatum* (Pennant, 1777).

Het was lang de vraag hoe deze uiterst breekbare zee-egels (ze hebben maar een heel dun kalkskelet) toch als fossiel te vinden zijn in de groeve De Kauter te Nieuw-Namen. Onze zee-egels geven de oplossing: het blijkt dat de lichaamsholte van deze dieren, toen ze in het sediment waren ingebed, gedurende het fossilisatieproces is volgegroeid met calciëtkristallen. Deze geven het fragiele kalkskelet van binnenuit voldoende stevigheid om de tand destijds te kunnen weerstaan. Gids Richard Bleijenberg vond dat deze vondsten zeker een plaats in de Genootschapscollectie verdienen.

Toen de conservatoren F.A.D. van Nieulande en H.W. Nijhuis deze zee-egelfossielen ophaalden (8 mei 2017) was er nog een verassend geschenk. Ze kregen een groot stuk zandsteen met daarin een kern en een steenafdruk van *Arctica islandica* Linnaeus, 1767. Bij wijze van uitzondering verkregen ze ook toestemming in de groeve zelf nog wat te verzamelen en zodoende werd de collectie van het Genootschap ook nog verrijkt met enkele exemplaren van *Chlamys opercularis* (Linnaeus, 1758) en een juveniel exemplaar van *Neptunea angulata* (Wood, 1848) en enkele aanvullende monsters die nog uitgeprepareerd moeten worden.

Gesteenten en mineralen (conservator mw. E.C. Westland)

Van de conservator is geen verslag ontvangen.

De bottenvistocht leverde ook een aantal gesteenten op. Zie hiervoor bijlage 3.

Overige naturalia (conservator G.R. Heerebout)

Een groot deel van het verslagjaar verbleef de conservator voor werk in het buitenland. Na terugkomst heeft hij veel tijd besteed aan de xylotheek, een verzameling kleine houten plankjes, ooit aanwezig in het kabinet van de Middelburger P.J. Serlé en in 1806 aan het Genootschap geschenken. De xylotheek is de oudste die in Nederland bewaard gebleven is. Het zijn plankjes van inlandse en

West-Indische houtsoorten. De geschreven catalogus die erbij hoort (G 2520-b) geeft voor de West-Indische soorten alleen maar de lokale namen. Gelukkig zijn er een aantal jaren geleden (2002 en 2003) bij de universiteiten van Wageningen en Utrecht publicaties verschenen, waarin namen genoteerd zijn, gebaseerd op interviews van de lokale bevolking. Nu kunnen na ruim twee eeuwen de houten plankjes geïdentificeerd worden en een wetenschappelijke naam krijgen. Bijzonder is dat veel namen van bomen (dat zijn wel andere soorten) ook voorkomen aan de westkust van Afrika. Zo wordt er iets van de vroegere slavenhandel zichtbaar.

Het onderzoek naar de vroegere conservatoren naturalia ten behoeve van op te stellen biografieën werd voortgezet.

Bijlage 1:

Lijst van opgeviste skeletdelen.

Het materiaal van de bottenvistocht bestond voornamelijk uit skeletdelen van primitieve vinvisachtigen (Cetotheriidae) en van primitieve echte walvissen (Balaenidae) als ook uit wat skeletdelen van andere diergroepen.

1. Perioticum (binnenoor met slakkenhuis en evenwichtsorgaan) van een heel primitieve walvis *Parietobalaena*; goed bewaard; Mioceen; zeldzaam (voor het eerst uit de Westerschelde); belangrijk.
2. Onderkaak, fragment van een kleine Cetotheriidae (vinvisachtigen); goed bewaard; Mio-Pliocene; zeldzaam; belangrijk.
3. Spaakbeen (radius) van een kleine walvisachtige met diepe haaienbijtsoren; licht geërodeerd; Mio-Pliocene; erg zeldzaam en uitzonderlijk; redelijk belangrijk.
4. Draaier (tweede halswervel) van een kleine Cetotheriidae; vrij sterk geërodeerd; Mioceen; vrij algemeen; weinig belangrijk.
5. Schouderbladdeel van een kleine walvisachtige; vrij sterk geërodeerd; Mio-Pliocene; redelijk zeldzaam; weinig belangrijk.
6. Borst/lendewervel van een kleine (jonge?) mammoet; redelijk bewaard (geen groeischijven, wel met gaaf doornuitsteeksel); laat pleistoceen; algemeen (maar wordt vrij zelden opgevisst in de Westerschelde); weinig belangrijk.
7. Onderkaak, klein fragment, van grote walviskaak (vinvisachtige(?)); geërodeerd; Pliocene (?); algemeen; weinig belangrijk.
8. Gehoorbeen (bulla tympani, middenoor, zit rond de buis van Eustachius) van een Cetotheriidae; ventraal en lateraal sterk beschadigd; Mioceen; algemeen; weinig belangrijk.
9. Schedelbeen (fragment van een squamosum) van een middelgrote Cetotheriidae; geërodeerd; Mioceen; algemeen; redelijk belangrijk.
10. Onderkaak, klein fragment van een Balaenidae (echte walvissen); Pliocene; vrij algemeen; weinig belangrijk.
11. Schedel, klein fragment, niet gedetermineerd (mogelijk fragment van onderkaak bij processus coronoideus); Pliocene; vrij algemeen; weinig belangrijk.
12. Rib, fragment, van zeeke; geërodeerd; oligocene(?); vrij zeldzaam; weinig belangrijk.
Schedelbeen (fragment van een squamosum) van een middelgrote Cetotheriidae; geërodeerd; Mioceen; algemeen; redelijk belangrijk.
13. Schedelbeen (fragment van een squamosum) van een middelgrote Balaenidae (echte walvissen); geërodeerd; Pliocene; redelijk algemeen; redelijk belangrijk.
14. Schedelbeen (fragment (processus pseudovalis) van een squamosum) van een middelgrote Cetotheriidae; geërodeerd; Mio-Pliocene; algemeen; redelijk belangrijk.
15. Schedelbeen (pterigoïde) van een grote vinvisachtige; goed bewaard; Pliocene; zeer zeldzaam; weinig belangrijk.
16. Schedelbeen (fragment van een squamosum) van een middelgrote Cetotheriidae; geërodeerd; Mioceen; algemeen; redelijk belangrijk.
17. Schedelbeen (fragment van een squamosum) van een middelgrote Balaenidae; geërodeerd; Pliocene; redelijk algemeen; redelijk belangrijk.

18. Staartwervel van een vrij grote walvisachtige; goed bewaard; Pliocene (?); vrij algemeen; weinig belangrijk.
19. Lendenwervel van een vrij grote walvisachtige; goed bewaard; Mio-Pliocene; algemeen; weinig belangrijk.
20. Opperarmbeen 'kogel' (caput) van de humerus van een mammoet (?), erg groot; goed bewaard; laat Pleistoocene; redelijk zeldzaam; weinig belangrijk indien mammoet, belangrijk indien andere olifantachtige.
21. Schedelbeen (fragment van een squamosum) van een vinvisachtige(?); geërodeerd; Mio-Pliocene; vrij algemeen; weinig belangrijk.
22. Bovenkaak (klein fragment van het linkse achterste (oplopende) deel van de bovenkaak vanaf het eerste foramen (opening) op de bovenzijde van het bot, naast het spuitgat) van een vinvisachtige; geërodeerd; Pliocene; zeer zeldzaam; matig belangrijk.
23. Schedelbeen (fragment van een squamosum) van een vinvisachtige(?); geërodeerd; Mio-Pliocene; vrij algemeen; weinig belangrijk

Bijlage 2.

Lijst van opgeveste schelpen

1. Pecten complanatus mooie gave platte klep, Pliocene
2. Pecten complanatus diverse fragmenten, Pliocene
3. Pseudamussium princeps fragment in tweeën gebroken, Pliocene
4. Ongedetermineerde fossielen in een stuk zandsteen. Mogelijk Zanden van Luchtbal, onder-Pliocene
5. Ostrea edulis, mogelijk vroeg Holoocene
6. Ostrea edulis beschadigd, Pliocene
7. Ostrea edulis bolle klep, Pliocene
8. Ostrea edulis vlakke klep, Pliocene
9. Pycnodonte navicularis bolle klep, Pliocene
10. Arctica islandica linker klep fragment, Pliocene
11. Glycymeris obovata ringelei linker klep, Pliocene
12. Pygocardia rustica rustica linker klep fragment, Pliocene
13. Sediment-cilinder, gelaagd met schelpengruis en een Pectinidae (Sint-Jakobsschelp); gerold; Pliocene (?), Zanden van Merksem, bijzondere vondst.

Bijlage 3.

Lijst van opgeveste gesteenten.

1. Klein fragment van cilindrische concentrisch gelaagde fosforiet (waarvan nog niet bekend is wat het eigenlijk is en hoe het ontstaat); geërodeerd; Oligocene (?); vrij algemeen. Het is niet duidelijk wat dit soort vormen precies is en hoe deze ontstaan; mogelijk erg belangrijk en zeker heel interessant. Een mogelijke relatie met grote zeedieren wordt momenteel door de conservator zeezoogdieren (M.E.J. B.) onderzocht.
2. Cilindrisch stuk steen zonder inwendige structuur; gerold.
3. Roodbruin stuk steen met boorgaten; gerold; zeldzaam. Niet duidelijk hoe de gaten ontstaan zijn.
4. Groot fragment van een kleibrood (septaria knol); goed bewaard, kristallen geoxideerd; Oligocene.
5. Klein fragment van een kleibrood (septaria knol); goed bewaard, kristallen geoxideerd; Oligocene.
6. Plat stuk zwarte silex (vuursteen); geërodeerd; Krijt.
7. Grillig stuk zwarte silex (vuursteen); geërodeerd; Krijt.
8. Een tiental kleine knolletjes, nog te onderzoeken; gerold; Neogeen.

M. Bosselaers, F. van Nieulande, A. Collareta, 2017. A new record of *Cetopirus complanatus* (Cirripedia: Coronulidae), an epibiont of right whales (Cetacea: Balaenidae: Eubalaena spp.), from a beach deposit of Mediterranean Spain. *Atti Soc. Tosc. Sci. Nat., Mem., Serie A*, 124 : pp. 43-47, doi: 10.2424/ASTSN.M.2017.17

H.K. Loeff, 2017. 'zeer fraai cranium van een neger in 't Fransche hospitaal gestorven'. *Zeeland* 26 (4): pp. 139-141.

F. van Nieulande, 2017. *Laevastarte omalii* aangetast door trematoden. *Afzettingen WTKG* 38 (1): p.14.

H.W. Nijhuis, 2017. De katten van Surat. *Zeeland* 26 (1): pp. 30-31.

Volkenkundige voorwerpen

De conservatoren drs. F. van der Doe en drs. E.J.M. van der Geest berichten als volgt:

Ten behoeve van plaatsing van delen van de collectie van het Zeeuws Genootschap onder de Erfgoedwet 2016 is in het verslagjaar verder overleg gevoerd met het Ministerie van OCW, de Erfgoedinspectie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Dit resulteerde uiteindelijk in augustus in de definitieve erkenning door Minister Bussemaker van het achttiende-eeuwse oudste deel van de Genootschapscollectie, alsook van een aantal later verworven topstukken, tot nationaal beschermde cultuurgoederen. In 2015 was de reeds uit 2002 daterende voorgenomen plaatsing door de Raad voor Cultuur van voorwerpen van het Zeeuws Genootschap onder de Wet behoud cultuurbezit, de voorganger van de huidige Erfgoedwet, opnieuw aangezwengeld. Onder de nu beschermde voorwerpen bevindt zich een groot aantal volkenkundige voorwerpen. In de achttiende-eeuwse collectie zijn dat onder meer de bekende Egyptische mummie en Japanse en Indische voorwerpen geschonken door Adriaan Moens, gouverneur-generaal van Nederlands Oost-Indië. Moens was ook voorzitter van het nauw aan het Zeeuws Genootschap verbonden Bataviaas Genootschap. Andere aansprekende voorwerpen zijn de West-Indische indianentooien en de bewaard gebleven nalatenschap uit Tibet en Nepal van de Vlissingse ontdekkingsreiziger Samuel van de Putte. De later verworven topstukken betreffen de collectie gebruiksvoorwerpen en kledingstukken van de Zwartvoet-indianen afkomstig van Meinard Sprenger, de West-Afrikaanse voorwerpen van gouverneur-generaal van de Nederlandse Bezittingen op Kust van Guinea C.J.M. Nagtlas en de voorwerpen uit Zuid-Afrika en Bengalen verzameld door J.R. Vos tijdens zijn reis voor het Nederlands Zendelingengenootschap. Tenslotte zijn er nog drie losse topstukken etnografica uit Nederlands-Indië als beschermd aangewezen: een badek met zilverbeslag uit Celebes, een ritueel gesmede kris uit Java en een stenen hoofd van een Javaanse tempelwachter.

In het verslagjaar was er contact met familie van de bovengenoemde Meinard Sprenger. De familie bezit nog een zilveren sigarettendoos van hem en wil deze schenken aan het Genootschap. Volgend jaar zal dit daadwerkelijk toegevoegd kunnen worden aan de 'collectie Sprenger'.

In het kader van een studie Kunstgeschiedenis-Oude Kunst aan de Universiteit Utrecht wordt onderzoek verricht naar de drie achttiende-eeuwse indianentooien van het Zeeuws Genootschap. Door de inschakeling van de Duitse verenexpert dr. Andreas Schlothauer is inmiddels vastgesteld dat de indianentooi geschonken door handelaar in slaven en olifantstanden Abraham Louijssen uit twee exemplaren bestaat, zodat het Genootschap nu in totaal vier tooien in de collectie heeft. Naar verwachting zal in een volgend jaarverslag meer kunnen worden gemeld over de herkomst en verwerving van de oude veren hoofdtooien uit West-Indië.

Veel tijd werd verder besteed aan de projectaanvraag Collectie online bij de Stichting Dioraphte, die in het najaar kon worden afgerond en ingediend. De eerste contacten over het project dateren van 2014. Dioraphte is een vermogensfonds dat goede doelen in binnen- en buitenland steunt op het gebied van wetenschap en onderzoek, sociale initiatieven, natuurbescherming, podiumkunsten en cultureel erfgoed. In 2007 al heeft Dioraphte het project 'Inventarisatie archeologische collectie' van het Zeeuws Genootschap gefinancierd. Op de valreep van december kwam de formele bevestiging van de honorering van het project. Het gevraagde subsidiebedrag van €71.740 is geheel toegewezen. Het project beoogt de oude collectie, ondergebracht bij verschillende Zeeuwse beherende instellingen, in context online te presenteren en de oude dwarsverbanden virtueel weer terug te brengen. De subsidie maakt het mogelijk dit te realiseren in het jubileumjaar 2019. Het project richt

zich vooral op de oude achttiende-eeuwse collectie, waarin zich veel etnografica bevindt. Met de aanwijzing tot nationaal erfgoed volgens de Erfgoedwet krijgt het project een extra meerwaarde. Ter voorbereiding voor het project werden gegevens over de oudste voorwerpen in digitale formulieren ingevoerd.

In het verslagjaar werden bijdragen geleverd aan de rubriek ‘t Is vol van schatten hier’ in *Zeeland* 26.2 over de Mexicaanse aardewerken waterkruiken afkomstig van de stuurman op de grote vaart Maarten Nijssen en de Molukse voorouderbeeldjes geschonken door de leraar plant- en dierkunde Adam Rademaker.

Voor de catalogus van alle etnografische objecten is verder gegaan met het verzamelen van gegevens aan de hand van het archief van het genootschap.

Er waren dit jaar geen aanwinsten.

Bij publicatie op website



Deze indianentooi bestaat uit twee exemplaren. De onderste ring is een aparte tooi. (Zeeuws Museum, collectie KZGW, objectnr. G2351-01 en G2351-02)

Ruilverkeer

De conservator G.G. Trimpe Burger-Mekking; bericht als volgt:

Het ruilverkeer beleeft nog steeds moeilijke tijden. Door het digitaal publiceren en de hoge verzendkosten wordt het voor de meeste partners moeilijk de ruilbestanden op peil te houden. De samenwerking met de Zeeuwse Bibliotheek verloopt goed, zo nodig is er overleg. De ‘ijzeren stock’ is aangevuld met vijf exemplaren van elke uitgave van het Genootschap in 2016. In het tijdschrift *Zeeland* is in elke aflevering een selectie uit de ontvangen publicaties gegeven.

Archeologische collectie over 2017

De conservator A. Feldbrugge, Archeologische Voorwerpen bericht als volgt:

Aangeworven:

Op 3 februari zijn zeven vuurdovers aangekocht op een online veiling bij Veiling Korendijk in Middelburg, afkomstig van het verdronken land van Oud Rilland. Enkele exemplaren zijn wat beschadigd, een aantal zijn gaaf. Ze zijn toegevoegd aan de collectie, in depot bij de SCEZ onder nr. 835-22, 835-23, 835-24, 835-25, 835-26, 835-27, 835-28.

Vuurdovers zijn kleine dikke dekseltjes met een stevige knop. Ze werden over het algemeen, - net als de andere objecten die met de open haard te maken hadden, zoals kandelaren en spitsteunen - , versierd met kerfsneemotieven. De haard lag in de middeleeuwen midden in het woonvertrek. Een vuurdoover werd gebruikt om ontsnapte brandende stukjes hout en houtskool uit te doven zonder je handen te branden. Ook werden ze bij wijze van deksel 's nachts op een, al dan niet ingegraven, doofpot gelegd.

Exposities:

April-2017- april 2018: In het kader van de viering 'Middelburg 800 jaar stadsrechten' werd in samenwerking met het Zeeuws Archief en de SCEZ een educatieve tentoonstelling verzorgd in de keukenkasten van het keldergewelf in van de Perrehuis in de Wagenaarstraat in Middelburg. De opzet was om het veranderen van gebruiksvoorwerpen uit de keuken en van de eettafel te laten zien uit de 13^e, 17^e en 21^e eeuw. De archeologische voorwerpen kwamen uit de collecties van het KZGW en het PAD (Provinciaal Archeologische Depot), de 21^e-eeuwse objecten werden door particulieren ter beschikking gesteld.

Het Historisch Museum de Bevelanden in Goes richtte een opstelling in over verdwenen dorpen in de gemeente Borssele, onder de naam 'Buitengewoon & Markant - op 't dorp in de Zak van Zuid-Beveland'. Uit de archeologische collectie van het Genootschap zijn er enkele objecten te zien afkomstig van het Hoge Huis van Sinoutskerke en van het kerkhof van Coudorpe. Het Zeeuws Museum veranderde haar geschiedkundige zalen. Hiervoor zijn een aantal 'nieuwe' archeologische objecten uit het depot gebruikt.

Expositie 'De Romeinse Kust' begon aan haar laatste etappe langs de Nederlandse kust, nu in het Zeeuws Museum. Van de Genootschapscollectie werden in overleg met Marie-France van Oorsouw, gastcurator van de tentoonstelling, nog enkele objecten toegevoegd aan de tentoonstelling. Dit vanwege het overwegende Zeeuwse karakter van deze versie van 'De Romeinse kust'. Het Genootschap leverde uit het binnenland van Walcheren o.a. briquettage-materiaal, gebruikt voor de zoutwinning, een spinsteen en een weefgewicht. Met dank aan het archeologisch depot van de SCEZ.

Onderzoek

29-5-2017: Tim Clerbaut van de UGent kwam naar het depot van het Zeeuws Museum en SCEZ om voor zijn promotieonderzoek de Romeinse dakpannen en ander Romeins bouwmateriaal verder te bestuderen. Het betreft materiaal dat zowel bij Colijnsplaat als Domburg gevonden is.

24-8-2017: Letty ten Harkel van de Universiteit van Oxford fotografeerde enkele fibulae voor het hoofdstuk dat Rosie Weetch (British Museum, fibuladeskundige) voor de op stapel staande uitgave over Walcheren zal schrijven. Dit boek zal uitkomen in de reeks Werken van Zeeuws Genootschap. Ten Harkel is een van de redacteurs van die uitgave.

Student Jasper Boelsma, masterstudent archeologie aan de Faculteit der Archeologie, Universiteit Leiden maakt voor zijn masterscriptie een inventarisatie van alle/zo veel mogelijk vroegmiddeleeuwse Nederlandse zwaarden, gebaseerd op de elementen van het zwaard welke het gebruik beïnvloeden. In dit kader kwam hij het middeleeuws zwaard, de sax (SCEZ 0033-041) van het strand van Domburg bestuderen en opnemen in zijn database.

Publicaties

- Proefschrift '*Central because liminal*' van Nelleke IJssennaggel (promotie 23-11-2017). IJssennaggel bespreekt daarin de twee hakzilvergewichtjes, een gevonden op het Oostkapelse strand en een in het duingebied van Schouwen. Ze zijn bewijs van de aanwezigheid in de middeleeuwen van Deense handelaren in Zeeland. De twee kleine, bronzen 'dobbelseentjes' zijn in 2016 als zodanig gedetermineerd door Pieterjan Deckers (Vrije Universiteit van Brussel) en Torben Christiansen (Museumsinspektør gemeente Ålborg, Denemarken).

- Uitgever/auteur Nina Linde Jasperse van Terra Cotta Incognita stelde samen met Bernard Meijlink en Bram Silkens, archeologen van de Walcherse Archeologische Dienst, op verzoek van de Gemeente Veere een boekje over het oude Domburg en directe omgeving samen. Voor dit publiëksboekje, '*Zeeën van tijd*', fotografeerden Nina Jasperse en Pieter Crucq een aantal objecten in een gefingeerde grafopstelling; met dank aan het R.M.O. in Leiden voor het uitlenen van een aantal objecten afkomstig van het strand van Oostkapelle dat zich in het Leids archeologische depot bevindt. De conservator van het Genootschap leverde een bijdrage d.m.v. het verstrekken van de meest recente kennis over vondsten, illustraties en anekdotes. De uitgave werd op vrijdag 1 december in het gemeentehuis van Veere gepresenteerd.

Tussen alle evenementen door

blijft de conservator bezig met het inventariseren en registreren van de collectie in Exel, daarbij een dag in de week vergezeld van Gemma van der Hoogte die daarbij assisteert en alles dat opmerkelijk is fotografeert. Ook de archieven van verschillende instanties worden geraadpleegd om zoveel mogelijk gegevens van deze oude collecties boven water te krijgen.

Met dank aan de medewerkers van het archeologisch depot van de SCEZ en het Zeeuws Museum en van het Zeeuws Archief.

Zelandia Illustrata , conservator Historisch-Topografische Atlas Zelandia Illustrata

De conservatoren mw. drs. V. Frenks en mw. drs. I.H. Vogel-Wessels Boer en drs. D. de Vries, berichten als volgt;

Volgt nog

Samenstelling van bestuur, werkgroepbesturen, commissies en administraties op 31 december 2017

Bestuur

jhr. mr. K.F.H. (Hugo) Schorer, voorzitter
K. (Karel) Meertens, vice-voorzitter
mr. A. (Annelies) Wooldrik, secretaris
H.G. (Hans) Joziasse, thesaurier
dr. J.C. (Anya) Luscombe-Serlie

Administratie

J.F. (Judith) Adriaanse, administrateur

Werkgroep Cultuurhistorie

drs. P.G. (Peter) van Druenen, voorzitter
drs. E.G.M. (Elly) Adriaansz, secretaris
drs. H. (Hans) Nagelkerke, penningmeester
prof. dr. A.C. (Arjan) van Dixhoorn
A.J. (André) Kastelein
drs. W.N. (Wim) van Liere

Werkgroep Muziek

J. (Jos) Vogel, voorzitter
A. (André) Poortvliet, secretaris
N.J. (Nico) Valk, penningmeester

Werkgroep Geologie

H. (Harry) Raad, voorzitter
R. (Ruud) Lie, secretaris
J. (Jan) de Quaasteniet, penningmeester
H.K. (Hester) Loeff
B. (Bert) Wetsteijn

Coördinatiecommissie Verzamelingen

P.J. Aarssen
drs. V. Frenks
drs. E.J.M. van der Geest
drs. C.E. Heyning
drs. R.M. Rijkse
drs. H.J. Vader

Conservatoren

P.J. Aarssen, conservator Boeken
dr. J.P. Bekker, conservator Natuurhistorische Voorwerpen, Fossiele Botten Landzoogdieren
M.E.J. Bosselaers, conservator Natuurhistorische Voorwerpen, Fossiele Botten Zeezoogdieren
drs. F. van der Doe, conservator Volkenkundige Voorwerpen
A. Feldbrugge, conservator Archeologische Voorwerpen
drs. V. Frenks, conservator Historisch-Topografische Atlas Zelandia Illustrata

drs. E.J.M. van der Geest, conservator Volkenkundige Voorwerpen
M. Gossije, conservator Historische Voorwerpen
drs. G.R. Heerebout, conservator Naturalia
drs. C.E. Heyning, conservator Kunst, Kunstnijverheid en Historische Voorwerpen
drs. K.J. Kerckhaert, conservator Munten en Penningen
H.K. Loeff, conservator Natuurhistorische Voorwerpen, Fossiele Botten Landzoogdieren
F.A.D. van Nieulande, conservator Natuurhistorische Voorwerpen, Mollusken
H.W. Nijhuis, conservator Natuurhistorische Voorwerpen, Mollusken
drs. R.M. Rijkse, conservator Handschriften
dr. A.A.J. Scheffers, conservator Munten en Penningen
G.G. Trimpe Burger-Mekking, conservator Ruilverkeer
J. Vogel, conservator Muziekinstrumenten
drs. I.H. Vogel-Wessels Boer, conservator Historisch-Topografische Atlas Zelandia Illustrata
drs. D. de Vries, conservator Historisch-Topografische Atlas Zelandia Illustrata
E.C. Westland, conservator Natuurhistorische Voorwerpen, Gesteenten en Mineralen

Commissie tot redactie van Archief en Werken

prof. dr. H. (Henk) Nellen, voorzitter
dr. F. (Francien) Petiet, secretaris
dr. J.P. (Jan Piet) Bekker
drs. I.J. (Ivo) van Loo
dr. F.F.X. (Frits) Smulders
dr. W. (Willem) Peene
M.J (Marianne) Vader, MA
drs. G. (Gerrie) Wisse

Commissie tot redactie van het Tijdschrift Zeeland

drs. (Gerard) G.R. Heerebout, hoofdredacteur
dr. W. (Willem) van den Broeke
M.A. (Mark) Buijse
dr. ir. J.J. (Johan) de Koning
dr. F.F.X. (Frits) Smulders
drs. I.H. (Ineke) Vogel-Wessels Boer, beeldredacteur
M.A. (Monique) Wagenveld-Heeren
ir. A.J. (Ad) Beenhakker, adviseur

Activiteitencommissie

drs. A. (Bert) van Klaveren, voorzitter
drs. A. (Arie) van Seters
drs. W. (Wim) van Dijk